

Глушко А.Д., Захарченко Н.К.
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, м. Полтава

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

У ринкових умовах господарювання актуальності набуває питання ефективного управління дебіторською заборгованістю. Адже цей показник є індикатором ліквідності активів та впливає на фінансовий стан, платоспроможність і ділову активність підприємства. На сьогоднішній день проблема управління дебіторською заборгованістю постала особливо гостро. Нестабільність економічної ситуації в Україні призводить до погіршення стану розрахунків між підприємствами, істотного збільшення ризиків реалізації на умовах відстрочки оплати. В умовах кризи неплатежів підприємства, що виступають кредиторами, поступово потрапляють у становище технічного банкрутства. Подальші проблеми з дебіторською заборгованістю можуть призвести й до реального банкрутства підприємства-кредитора. У зв'язку з цим зростає роль ефективного управління дебіторською заборгованістю, своєчасного її повернення та недопущення безнадійних боргів.

Згідно з чинним законодавством України, дебіторська заборгованість визначається як сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Дебіторами можуть бути як юридичні, так і фізичні особи, які заборгували підприємству кошти [1].

Крім того, Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» виокремлюються поняття безнадійної дебіторської заборгованості, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником, та сумнівного боргу, щодо якого існує невпевненість його погашення.

Виникнення дебіторської заборгованості на підприємстві є об'єктивним процесом, який зумовлений існуванням ризиків при проведенні взаєморозрахунків між контрагентами за результатами господарської операції. На сьогоднішній день немає чітко сформульованої та узагальненої класифікації факторів, що впливають на величину дебіторської заборгованості на підприємстві. На основі узагальнення підходів вітчизняних науковців до цього питання сформовано систему зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на розмір та структуру дебіторської заборгованості (рис. 1).

Зовнішні чинники не залежать від організації діяльності підприємства і обмежити їх вплив проблематично, а в окремих випадках – практично неможливо. Внутрішні фактори залежать від професіоналізму фінансового менеджменту компанії, від наявності та ефективного функціонування системи управління дебіторською заборгованістю, особливо системи оперативного управління.

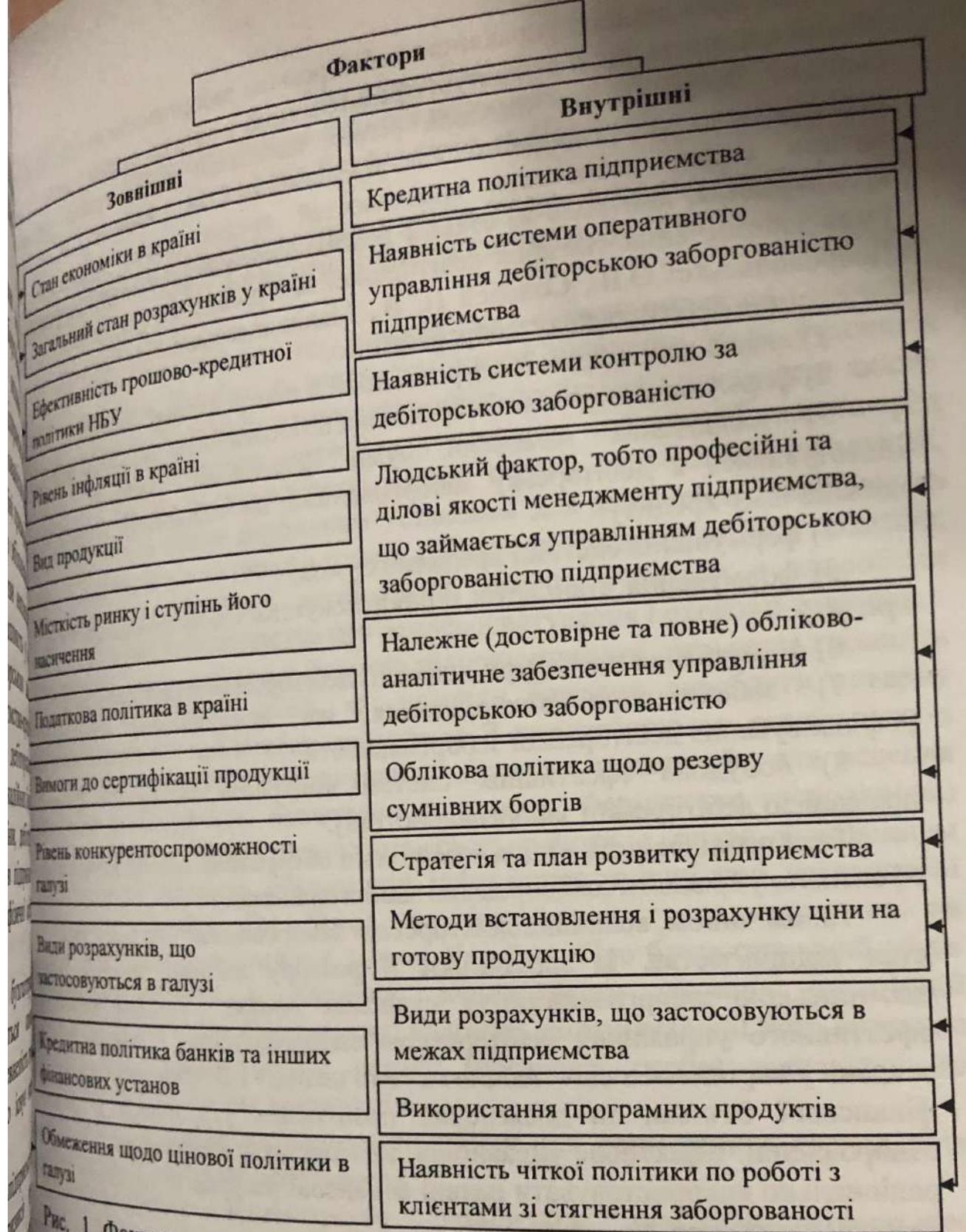

Рис. 1 Фактори, що впливають на розмір та структуру дебіторської заборгованості

Управління дебіторською заборгованістю – складова системи менеджменту підприємства, що характеризується сукупністю методів, принципів, процедур взаємодії з покупцями відносно реалізації активів чи послуг з відстрочкою платежу, інкасації заборгованості та організацією фінансового забезпечення боргової активності; системою інструментів з управлінням факторів макро- та мікросередовища, метою якої є регулювання та задоволення інтересів підприємства та контрагентів і забезпечення фінансової активності підприємства у довгостроковій перспективі.

Для ефективного управління дебіторською заборгованістю слід розробити чіткий алгоритм, що в літературі представлений у вигляді етапів управління. На сьогодні існує багато підходів різних науковців щодо етапів управління дебіторською заборгованістю. Так, Бреславська Г.М. і Момот Т.В. виділяють чотири етапи: визначення можливостей кредитування, визначення умов кредитування, контроль за станом дебіторської заборгованості та формування умов забезпечення стягання дебіторської заборгованості [2]. Згідно з підходом Добровольської О.В., Соловей Н. В., Маліношевської К.І. існують такі етапи управління дебіторською заборгованістю:

- 1) аналіз дебіторської заборгованості в попередньому періоді;
- 2) формування принципів кредитної політики щодо покупців продукції;
- 3) визначення можливої суми фінансових ресурсів, що будуть інвестуватися в дебіторську заборгованість по товарному (комерційному) і споживчому кредиту;
- 4) формування системи кредитних умов;
- 5) формування стандартів оцінки покупців і диференціація умов надання кредиту;
- 6) формування процедури інкасації дебіторської заборгованості;
- 7) забезпечення використання на підприємстві сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості;
- 8) побудова ефективних систем контролю за рухом і своєчасною інкасацією дебіторської заборгованості [3].

Така послідовність етапів є найбільш обґрунтованою та дозволяє найбільш ефективно управляти дебіторською заборгованістю.

Таким чином, величина дебіторської заборгованості впливає на фінансовий стан підприємства. Із зростанням її розміру виникає потреба управління дебіторською заборгованістю. У сучасних умовах господарювання розробка ефективного управління дебіторською заборгованістю є одним із ключових завдань у вирішенні задач підприємства з позиції забезпечення належного рівня фінансової безпеки та досягнення позитивних результатів у фінансовому оздоровленні. Ефективне управління дебіторською заборгованістю дасть змогу раціонально використовувати наявні фінансові ресурси та зміцнити економічну безпеку підприємства.

Список літератури

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 08.10.99 р. № 237 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>.
2. Бреславська Г. М. Вартісно-орієнтоване управління дебіторською заборгованістю підприємства / Бреславська Г. М., Момот Т. В. // Бізнесінформ. – 2011. – № 3. – С. 81–83.
3. Добровольська О. В. Сучасна система контролю за дебіторською заборгованістю підприємств / Добровольська О. В. // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 1(5). – С. 5–11.